

Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Jog- és Államtudományi Kar
Polgári Jogi Tanszék

**Adatvédelem és információszabadság
különös tekintettel az internetre**
(évfolyamdolgozat)

Szerző: Kulcsár Zoltán, III. évfolyam

Konzulens: Dr. Jobbágyi Gábor egyetemi tanár

Budapest 2004

Tartalomjegyzék

1. Az új kihívás	3
2. Az adatvédelem forrásai a magyar jogban	3
3. Az interneten gyakran felmerülő személyes adatkezelési szituációk	6
4. A szolgáltatók, cégek adatvédelemmel kapcsolatos kötelezettségei.....	9
5. Az egyéni felhasználók adatvédelemmel kapcsolatos kötelezettségei..	14
6. Gyakori adatkezelési problémák a világhálón.....	15
7. A jogsértő tevékenységek lehetséges következményei	20
8. Az internetes információáramlás kérdéseinek jövője.....	23

1. Az új kihívás

A jogállami forradalom egyik alapvető célja az információáramlás szabadsága volt, hogy az állampolgárok a hatalom működését megfelelően ellenőrizni tudják. Az információs szabadságjogok közös filozófiája, hogy a polgárt átláthatatlanná, az államot pedig átláthatóvá kell tennünk.¹ Az átláthatóság alapvető követelménye volt egy megfelelő intézményrendszer kidolgozása. Az 1992-es adatvédelmi törvény megalkotása óta az információáramlás az internetnek köszönhetően megtöbbszöröződött. Egyre többen férnek hozzá az internethez, hazánkban körülbelül 1,8 millió ember barangol az interneten rendszeresen². Munkához, tanuláshoz, szórakozáshoz egyaránt sokan használják. A legtöbb országos hatáskörű szervnek, minden minisztériumnak, az önkormányzatok többségének, míg a versenyszférában közel 38 ezer cégnek³ van saját honlapja az interneten Magyarországon, melyeken felbecsülhetetlen mennyiségű adat, információ található meg.

Az új kihívással a jogalkotónak és –alkalmazóknak egyaránt szembe kell nézniük. Az élet azt igazolja, ez nem is olyan könnyű. Sokszor a hivatalos szervezeteknek is problémájuk akad az új terület kihívásaival kapcsolatban, a civil jogalkalmazók pedig többségében teljesen alulinformáltak.

2. Az adatvédelem forrásai a magyar jogban

Nehéz helyzetben van az a jogkövető polgár, felelős cég-, intézményvezető, aki az internetes adatvédelem és információs szabadság követelményeinek szeretne eleget tenni. Új terület lévén nem találni a piacon olyan szakirodalmat, tankönyvet, amely kifejezetten e területtel foglalkozna. Nincs kialakult joggyakorlat, mely segítene egy könyv írójának, így a jogalkalmazó szinte kizárólag csak a jogszabályokra, az adatvédelmi biztos gyakor-

¹ Az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet tanulmánya az információs szabadságról – Informatikai és Hírközlési Minisztérium – www.informacioszabadsag.hu, 2004.

² Lakossági Internet-használat kutatás – Bell Research – www.bellresearch.com, 2004. november 9.

³ Honlapok a cégeknél – IT-Business 10.o., 2004. július. 29.

latára, és más területen (pl. marketing) megjelent szakirodalomban lévő utalásokra támaszkodhat.

Az 1989. októberi, köztársasági alkotmány⁴ már elismeri a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez való jogot, melyet az 1990. évi teljes alkotmányrevízió a kétharmados szabályozású törvények körébe emel.

Az állam és a gazdaság működéséhez, a társadalmi tevékenységek tervezéséhez és szervezéséhez egyre több információra van szükség. A nagytömegű információkezelésben növekedett az informatika jelentősége. Hiányzott egy átfogó szabályozás az adatok feldolgozásával és nyilvántartásával kapcsolatban, mely jogbizonytalanságot szült. Az Országgyűlés alkotmányos kötelezettségének eleget téve megalkotta és 1992. november 17-én kihirdette a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvényt, közismertebb nevén az Adatvédelmi törvényt (Avtv.), melynek legújabb, 2004. január 1-jétől hatályos módosítása elvégezte az Európai Parlament és a Tanács „az egyének a személyes adatok feldolgozásával kapcsolatos védelméről és ezeknek az adatoknak a szabad áramlásáról” szóló 95/46/EK. Irányelvének teljes harmonizálását. Az irányelv jelenleg is fontos, főleg jogértelmező szerepet tölt be a magyar törvények mellett.

Szintén az Európa Tanácshoz kötődik a Strasbourgban, az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során, 1981. január 28-án kelt Egyezmény is, melyet az 1998. évi VI. törvény hirdetett ki.

A Polgári Törvénykönyv⁵ 83. §-a – melyet az Avtv. épített be a Ptk-ba – az adatkezelést és adatfeldolgozást személyhez fűződő jogként védelemben részesíti és a 84. § szerint szankcionálja.

⁴ 1989. évi XXXI. törvény

⁵ 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban Ptk.)

A Büntető Törvénykönyv⁶ 1993. május 15-től rendeli büntetni a személyes és közérdekű adatokkal visszaélést, a 177/A. § és 177/B. § alapján.

A kisebb súlyú adatvédelmi visszaéléseket az egyes szabálysértésekről szóló rendelet⁷ 26. §-a szankcionálja.

Az információs világhálón történt adatkezelésekkel kapcsolatosan leggyakrabban használt jogszabályok:

Az 1992. évi LXVI. törvény speciálisan a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szól.

A kutatás és a közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről az 1995. évi CXIX. törvény (közismertebb nevén DM törvény) rendelkezik.

Az információs szolgáltatásokkal kapcsolatos speciális adatvédelmi kötelezettségeket az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (E-ker. törvény) állapítja meg.

Az elektronikus hírközlési szolgáltatókra további adatvédelmi kötelezettséget ró a 2003. évi C. törvény az elektronikus hírközlésről, melyet tovább részletez az elektronikus hírközlési szolgáltató adatkezelésének különös feltételeiről, az elektronikus hírközlési szolgáltatások adatbiztonságáról, valamint az azonosítókijelzés és hívásátírányítás szabályairól szóló 226/2003. (XII.13.) Korm. rendelet.

⁶ 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban Btk.)

⁷ 218/1999. (XII.28.) Korm. rendelet; 2000. március 1. előtt az 1968. évi I. törvény 88/B. §-a szankcionálta.

3. Az interneten gyakran felmerülő személyes adatkezelési szituációk

Az internet egy dinamikusan fejlődő hálózat. Nem csak az internet felhasználók száma, de velük együtt az internetes alkalmazások, szoftverek, az adatátviteli protokollok, eljárások száma is évente többszöröződik. Ebből adódóan lehetetlen a lehetőségek teljes tárházával foglalkozni, így csak az interneten előforduló főbb adatkezelési szituációkat ismertetem.

a. Kapcsolatfelvétel

Az internetet tágabb értelemben információ megosztására és információ szerzésére használják. E jellegéből adódóan a kapcsolatteremtés gyakori és elengedhetetlen része az internethasználatnak. Kapcsolatfelvétel során akarva-akaratlanul különféle személyes adatokat adunk meg. Már egy honlap felkeresésekor a – bizonyos esetekben – személyes adatot tartalmazó, számítógépes hálózatunk egyedi azonosító IP⁸ számát a felkeresett szerver naplóállományában rögzíti. Egy e-mail elküldésével nevünk, e-mail címünk továbbításával a levél fejlécében szintén továbbítódik IP számunk, mely alkalmas arra, hogy behatárolják pl. földrajzi elhelyezkedésünket. Kapcsolatfelvételnél általában elkéri nevünket, nemünket, e-mail címünket, telefonszámunkat, sok esetben – opcionálisan – további személyes adatok (pl. lakcím, életkor, születési adatok) megadását is kéri tőlünk.

b. Hírlevél feliratkozás

A honlap tulajdonosok az érdeklődő felhasználóval hosszabb távú kapcsolat kialakítására törekednek. A tartós kapcsolat kialakításának céljából a felhasználóknak rendszeres időközönként információs levelet, hírlevelet küldenek ki. A hírlevélre való feliratkozáshoz általában az igénylő e-mail címére és nevére van szükség. A regisztrációt az igénylést követően kapott e-mailben kell megerősíteni.

⁸ Internet Protokoll

c. Regisztrációs űrlap kitöltése

Az interneten bizonyos szolgáltatások megkövetelik a felhasználó regisztrációját. A regisztráció lehet kötelező, és alternatív. A kötelező regisztráció esetében a szolgáltatás nem vehető igénybe a regisztráció nélkül, melynek oka technikai (pl. e-mail szolgáltatás), vagy üzleti (regisztrációhoz kötött értéknövelt szolgáltatások). A kötelező regisztráció természetesen jogi értelemben önkéntes. A regisztrációs űrlapok akár több tucat adat megadását is kérhetik. Az adatok köre lehet személyes adat (név, nem, születési adatok, lakóhely, e-mail, telefonszám, végzettség, foglalkozás, fénykép, stb.), nem ritkán – a legtöbb esetben jogellenesen felvett – különleges adat (káros szenvedélyre, szexuális érdeklődésre vonatkozó adat). Az internetes szolgáltatások üzemeltetőinek üzleti érdeke fűződik továbbá a tagok érdeklődési körének vizsgálatához, ugyanis a hirdetési felületek értékesítésénél ez fontos szerepet játszik.

d. Piac- és közvélemény kutatás

Részint a honlap üzemeltetői, saját szolgáltatásuk színvonalának emelése érdekében, másrészt a piac- és közvélemény kutató cégek, előszeretettel használják ki az internet gyorsaságát, költséghatékonyaságát és a nagy számú válaszadói közönséget. Egyes szolgáltatók a meglévő regisztrációs adatbázisuk tartalmát kapcsolják össze kutatásukkal, így elég csak az érdeklődés tárgyát képező kérdéseket feltenniük, a személyes adatok már rendelkezésre állnak.

e. Internetes marketinget segítő eszközök

A felhasználók azonosítását és a hirdetések kiszolgálását segítő eszköz a cookie, melyet az internetes böngészőprogram tárol el számítógépünkön a meglátogatott szerverekről, melyet később kiolvas. Ezt a módszert egy online marketinggel foglalkozó, reklámkiszolgálással Magyarországon is jelenlévő cég, a DoubleClick fejlesztette ki.

A legnagyobb magyar hirdetést kiszolgáló cég, az Adverticum Rt. naponta közel 40 millió⁹ hirdetést jelenít meg napi 1 millió ember számítógépén. A hirdetés kiszolgálása közben sok esetben cookie-t helyeznek a számítógépre, melyet később visszaolvasnak, és az egyénre vonatkozó következtetést vonnak le, melyet a kiszolgálás későbbi fázisában felhasználnak. Mindeközben rögzítik minden gép IP számát, melyeken a hirdetés megjelent, így a felhasználók könnyen beazonosíthatóvá válnak.

2000. közepe táján jelent meg a spyware, mely egy kémprogram, ami a felhasználó hozzájárulása nélkül, sőt sokszor akarata ellenére települ a számítógépére, amelyről a kigyűjtött információkat visszaküldi a spyware készítőjének. Az ilyen adatok segítségével a felhasználó számítógépén célzott hirdetéseket jelentetnek meg.

2001-től foglalkozik a szakirodalom¹⁰ az ún. web- és e-mail-bugokkal. Ezek a felhasználó számára észre sem vehető 1x1 képpont méretű képek, melyek a html lapban, illetve a html levélben vannak elrejtve. Weblapoknál látogatottság mérésére, e-mail hírlevelekben a levélnyitások számának mérésére használják. A kép egy külső szolgáltató szerveréről töltődik le, mely regisztrálja a felhasználó IP címét, operációs rendszerének, böngészőjének típusát, a megnyitások idejét és számát és más adatokat. Mivel az egyedi felhasználói szokások figyelésére alkalmas, rendkívül hatékony marketing eszköz, különösen cookie-val ötvözve.

f. Egyéb adatbázisok építése

Az emberi fantázia ötletekből kifogyhatatlan. Az adatgyűjtési módszerek száma végtelen, nem különbül azok felhasználási módja. Az adatokat a szolgáltatók, vagy akár természetes személyek informatikai hálózatukon, számítógépeiken rögzítik és feldolgozzák.

⁹ Forrás: Adverticum Rt. – <http://www.adverticum.com>

¹⁰ E-mail/web bug-ok – Hard Coder – <http://hcoder.sourceforge.net/1/bugs.html>, 2001.06.12.

4. A szolgáltatók, cégek adatvédelemmel kapcsolatos kötelezettségei

A Ptk. 83. § (1) kimondja, hogy „a számítógéppel vagy más módon történő adatkezelés és adatfeldolgozás a személyhez fűződő jogokat nem sérti.” A Ptk. 75. § (1) szerint ezt a szabályt mindenki köteles betartani. Az Avtv. 1/A. §-a saját alkalmazhatóságáról már szűkebb körben rendelkezik, kizárja a „természetes személynek a kizárólag saját célját szolgáló” adatkezeléseit. Az Avtv. indoklásából még jobban kitűnik, hogy a jogalkotó elsősorban a nagy mennyiségű információáramlást szabályozza a törvénnyel, az egyének jogainak védelme érdekében, különös tekintettel az informatikai eszközökkel végzett adatkezelésre.

A gazdaság szereplőinek érdekük minél több partnerrel kapcsolatban állni, és mivel a profit számukra elsőrendű, ezért az egyének jogai nem kapnak kellő figyelmet. Pedig – a jogkövető magatartás dicséretes voltán túl – a cégek hosszú távú érdeke, hogy olyan köteléket alakítsanak ki a velük kapcsolatba kerülő személyekkel, amelynek egyik alapköve a kölcsönös bizalom. Az adatvédelemmel kapcsolatos jogszabályok betartása ebben segítségükre van.

a. Az adatkezelés előfeltétele

Személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy jogszabály elrendeli. Elsősorban az önkéntes hozzájárulást kívánó adatkezelés a gyakori, a törvény alapján kötelező adatkezelés kivételnek tekinthető. Ilyen kötelező adatkezelést ír elő a 2003. évi C. törvény a hírközlési szolgáltatóknak, az E-ker. törvény az elektronikus kereskedelmi szolgáltatóknak, de ide sorolhatjuk a számvitelről szóló 2000. évi C. törvényt is, mely bizonylatolási kötelezettséget ír elő több esetben is (akár egy elektronikus vásárláskor), amely bizonylatok szükségszerűen személyes adatokat is tartalmazhatnak.

Különleges adat (a faji eredetre, a nemzeti és etnikai kisebbséghez tartozásra, a politikai véleményre vagy pártállásra, a vallásos vagy más világnézeti meggyőződésre, az érdek-képviselési szervezeti tagságra, az egészségi állapotra, a káros szenvedélyre, a szexuális életre vonatkozó adat, valamint a bűnügyi személyes adat)¹¹ esetében a hozzájárulás írásbeli kell legyen, míg a személyes adatnál akár ráutaló magatartással is meg lehet adni a hozzájárulást.

Mindkét esetben fontos követelmény, hogy a hozzájárulását adó személy kellően informálva legyen adatainak kezeléséről. Amennyiben az érintett személy nem tájékozódott és erre az adatkezelő lehetőséget sem biztosított, nem tekinthető hozzájárulása megadottnak.

„Az érintettet - egyértelműen és részletesen - tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről, így különösen az adatkezelés céljáról és jogalapjáról, az adatkezelésre és az adatfeldolgozásra jogosult személyéről, az adatkezelés időtartamáról, illetve arról, hogy kik ismerhetik meg az adatokat. A tájékoztatásnak ki kell terjednie az érintett adatkezeléssel kapcsolatos jogaira és jogorvoslati lehetőségeire is.”¹²

b. Célhoz kötöttség elve

Személyes adatot csak meghatározott célból lehet kezelni. A felvett és kezelt adatnak elengedhetetlennek és alkalmasnak kell lennie a cél elérésére. Az adatkezelés minden fázisában meg kell felelnie e célhoz kötöttségnek. A cél megvalósulása esetén az adatokat törölni kell. A készletre tárolás nem megengedett.

c. Adatok minőségének követelménye

Az adatok felvétele és kezelése tisztességes, törvényes, pontos, teljes és időszerű kell legyen. Az adatokat úgy kell tárolni, hogy e követelmények-

¹¹ Avtv. 2. § 2.

¹² Avtv. 5. § (2)

nek folyamatosan eleget lehessen tenni, módosításra lehetőséget kell biztosítani. Az adatok a cél megvalósulásakor, illetve az érintett kérésére törölhetők kell legyenek.

d. Adattovábbítás korlátozása

Személyes adatokat harmadik személy részére továbbítani, illetve más adatbázissal összekapcsolni csak akkor lehet, ha ahhoz az érintett kifejezetten hozzájárult, vagy törvény megengedi. A külföldre (Európai Unión kívüli országba) irányuló adattovábbítást ezen felül nemzetközi szerződés is megengedheti, de minden esetben csak akkor, ha a fogadó ország joga megfelelő védelmet biztosít az átadott adatok kezelése során.

e. Automatizált egyedi döntések korlátozása

A számítástechnikai eszközzel, matematikai módszerrel az érintett személyes adataiból történő automatizált egyedi döntéssel létrehozott értékelés csak az érintett kifejezett hozzájárulása, vagy törvény engedélye alapján lehetséges, az érintett álláspontja kifejtésének lehetőségével (pl. személyi, érzelmi, intelligencia és hasonló tesztek esetében).

f. Adatbiztonság követelménye

Az adatkezelő, illetve adatfeldolgozó köteles védeni az adatok biztonságát, „különösen jogosulatlan hozzáférés, megváltoztatás, továbbítás, nyilvánosságra hozatal, törlés vagy megsemmisítés, valamint a véletlen megsemmisülés és sérülés ellen”¹³. Hálózati (pl. internet) továbbítás esetén külön védelmi intézkedéseket kell tenni. Az adatbiztonság alapkövetelményei: rendelkezésre állás, sérthetetlenség, bizalmasság, hitelesség, működőképesség¹⁴.

¹³ Avtv. 10. §

¹⁴ Faragóné Ható Katalin: Adatbiztonság, adatvédelem – Hallgatói segédlet, Gábor Dénes Főiskola, 2004.

g. Adatfeldolgozó igénybevételének lehetősége

Az adatkezelő – írásbeli megbízási szerződés alapján – a különböző adatkezelési feladatok technikai megvalósítására külső adatfeldolgozót vehet igénybe. Az adatfeldolgozó az adatkezelő utasítása alapján jár el. Az utasítások jogszerűségéért az adatkezelő felel.

h. Bejelentkezés az adatvédelmi nyilvántartásba

Néhány kivételtől eltekintve – az adatkezelő, ide értve az adatfeldolgozót is, tevékenysége megkezdése előtt köteles bejelenteni adatkezelési tevékenységét az adatvédelmi biztos nyilvántartásába. Be kell jelentenie az adatkezelő, adatfeldolgozó személyét és adatait, adatkezelés célját, az adatok forrását, törlési határidejét, fajtáját és kezelésük jogalapját. A – nagyközönség számára az adatvédelmi biztos honlapján elérhető – nyilvántartásnak tartalmaznia kell az érintettek körét, információkat az adattovábbításról és a belső adatvédelmi felelős nevét és elérhetőségét.

i. Belső adatvédelmi felelős kinevezése

Az adatkezelő szerv vezetőjének felügyelete alá tartozó belső adatvédelmi felelőst kell kinevezni az országos hatósági, munkaügyi vagy bűnügyi adatállományt kezelő, illetőleg feldolgozó adatkezelőnél és adatfeldolgozónál, a pénzügyi szervezetenél, a távközlési és közüzemi szolgáltatónál¹⁵. Az adatvédelmi felelős gondoskodik a szervezetenél történő adatkezelések jogszerűségéről, vezeti a belső adatvédelmi nyilvántartást és elkészíti a belső adatvédelmi szabályzatot. Ő tartja a kapcsolatot az érdeklődő érintettekkel, illetve e körben a hatóságokkal. Több ágazat adatkezelési kötelezettségeit, többek között belső adatvédelmi felelős kinevezését is más jogszabályok állapítják meg. Így a szervezeti egységenként 20 főnél több adatkezelőt foglalkoztató egészségügyi intézménynél¹⁶, a BM Központi Adat-

¹⁵ Avtv. 31/A. §

¹⁶ Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 32. § (4)

feldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatalnál, továbbá a megyei és fővárosi közigazgatási hivatalnál¹⁷ szintén kötelező az adatvédelmi felelős kinevezése.

j. Belső adatvédelmi szabályzat megalkotása

Intézmények szerint több jogszabály teszi kötelezővé a belső adatvédelmi, adatbiztonsági szabályzat megalkotását. Így köteles adatvédelmi szabályzatot alkotni minden országos hatósági, munkaügyi vagy bűnügyi adatállományt kezelő, illetőleg feldolgozó adatkezelő és adatfeldolgozó, pénzügyi szervezet, távközlési és közüzemi szolgáltató¹⁸, elektronikus hírközlési szolgáltató¹⁹, közvélemény-kutató, a piackutató és a közvetlen üzletszerző szerv²⁰, egészségügyi intézmény²¹, örökbefogadást segítő magánszervezet²², önkormányzat, rendőrkapitányság, megyei, fővárosi közigazgatási hivatal, a BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal²³, a Foglalkoztatási Hivatal és a munkaügyi központok²⁴, a Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium, az OMMF, továbbá a munkaügyi adatszolgáltatásra kötelezett munkaadó.²⁵ Ezen felül minden olyan állami vagy önkormányzati adatkezelő, amely az adatvédelmi nyilvántartásba köteles bejelentkezni, köteles adatvédelmi és adatbiztonsági szabályzatot is készíteni.

¹⁷ A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 30. § (2)

¹⁸ Avtv. 31/A. §

¹⁹ Az elektronikus hírközlési szolgáltató adatkijelzésének különös feltételeiről, az elektronikus hírközlési szolgáltatások adatbiztonságáról, valamint az azonosítókijelzés és hívásátírányítás szabályairól szóló 226/2003. (XII.13.) Korm. rendelet 3. §

²⁰ A kutatás és közvetlen üzletszerzés célját szolgáló név- és lakcímadatok kezeléséről szóló 1995. évi CXIX. tv. 6. §

²¹ Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény 32. § (2) h)

²² Az örökbefogadást elősegítő magánszervezetek tevékenységéről és működésük engedélyezéséről szóló 127/2002. (V.21.) Korm. rendelet 13. § (3)

²³ A polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 30. § (1)

²⁴ Az Egységes Munkaügyi Nyilvántartással kapcsolatos bejelentési és nyilvántartási kötelezettség szabályozásáról szóló 67/2004. (IV.15.) Korm. rendelet 5. § (4)

²⁵ A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény 57/A. § (9)

5. Az egyéni felhasználók adatvédelemmel kapcsolatos kötelezettségei

Az adatvédelmi biztos – bár egyértelműen megállapítja a szolgáltatók felelősségét az adatkezeléssel kapcsolatos polémiákban – ajánlásában felhívja a felhasználók figyelmét is, hogy magánszférájuk a hálózati közegben fokozottan sérülékeny²⁶. A felhasználókat nagyfokú védelem illeti meg, de elvárható az érintettektől is, hogy személyes adataik megadásánál kellő figyelemmel járjanak el.

a. Tájékoztatói „kötelezettség”

A felhasználótól elvárható, hogy személyes adatának megadása előtt kellően tájékozódjon a szolgáltató adatvédelmi politikájáról. Keresse és kérje a szolgáltató tájékoztatását a magánszféra védelmét szolgáló technológiákról, levél- és magántitkainak kezeléséről, személyes adatainak védelméről.

b. Adatok valósághűsége

Az adatközlő – amennyiben nem okirathoz kapcsolódóan adja meg adatait – nem felel az adatok valódiságáért. A jog nem fűz hátrányt a fiktív adatok megadásáért, de előfordulhat, hogy a szolgáltatók szankcionálják az ilyen adatközlőket, pl. jogok, előnyök (nyereményjátékban való részvétel) megvonásával.

c. Adatokért való szavatolás

Az adatközlő, amennyiben más személy személyes adatait a beleegyezése nélkül felhasználja, úgy ő maga válik adatkezelővé. Ettől kezdve pedig magatartásához minden olyan joghatás fűződik, melyet az adatkezelés, mint jogi tény vonz. Amennyiben például más nevét, telefonszámát adja meg az

²⁶ Dr. Majtényi László adatvédelmi biztos 406/K/2000. (2001.II.01.) sz. ajánlása

adatközlő sajátja helyett, jogsértést követ el és cselekményéért felelősséggel tartozik.

d. Személyes azonosítókért való felelősség

A személyes adatok megadása általában regisztrációhoz kapcsolódik, melynek során azonosítót és jelszót kell megadni. Ezen adatokkal van mód a későbbiekben a megadott személyes és más adatokon változtatni. Amennyiben a felhasználó a személyes azonosító adatait elveszti, elfelejti, számolnia kell azzal, hogy ha nem tudja hitelt érdemlően bizonyítani az adatokhoz való jogosultságát, megfosztja magától a személyes adataival való rendelkezés jogát.

6. Gyakori adatkezelési problémák a világhálón

Mivel az adatkezelést, adatfeldolgozást folytató gazdálkodó szervezetek üzletpolitikája extra profit termelésére irányul, így nem szánnak kellő odafigyelést és pénzt a személyes adatok védelmére. Az adatkezelések meglehetősen nagy mennyiségéből és az adatkezelők nagy számából következően magas azon adatkezelések száma, ahol valamilyen visszasság tapasztalható.

a. A tájékoztatás elégtelensége

A személyes adatokat kérő internetes tartalmak nagy részénél a minimális tájékoztatás is hiányzik. Számtalan internetes honlapon úgy kérnek személyes adatokat, hogy semmilyen adatkezeléssel kapcsolatos tájékoztató nem szerepel az oldalon. Az érintett hozzájárulása pedig csak kellő informáltságon alapulhat. Gyakori hiba, hogy a honlap tulajdonosok, emailküldő társaságok az érintettel folytatott kommunikációban nem tüntetik fel az adatkezelési nyilvántartási számot. Egyre ritkábban, de még előfordul, hogy a hírlevél kiküldője nem tájékoztatja a címzettet, milyen módon iratkozhat le a hírlevélről, levelezési listáról.

Az adatvédelmi biztos 54/A/2001. számú állásfoglalásában elmarasztalta az egyik adatkezelőt, mert az adatkezelés körülményeire vonatkozó tájékoztatás nem szerepelt sem a felmérésével kapcsolatban az érintetteknek elküldött e-mailben, sem a kérdőívet tartalmazó weboldalon.

b. Hozzájárulás nélküli adatkezelés

A tájékoztatás hiányosságával szoros kapcsolatban van a hozzájárulás nélküli adatkezelés, ugyanis informáltság hiányában nem lehet önkéntes hozzájárulásról beszélni. Gyakori, hogy a honlap üzemeltetője, hírlevél küldője az érintett tudtán kívül, így beleegyezése nélkül olyan információkat gyűjt a látogatóról, melyek alkalmasak az érintettre vonatkozó következtetések levonására. Ezt általában a reklámot megjelenítő adszerverek végzik, gyakran cookie-kat és web/e-mail-bug-okat is használnak e célból.

Szinte mindegyik internetes társskereső oldalnál olyan különleges adatokat is kérnek a felhasználóktól, melyet később nyilvánosságra hoznak, mint a szexuális hovatartozásra és káros szenvedélyre (dohányzás, alkoholfogyasztás) vonatkozó adatok. Több egészségügyi jellegű weboldal is működik (pl. orvos válaszol szolgáltatás), ahol egészségügyi adatokat adnak meg a felhasználók, melyek szintén szenzitív adatok. Ezek csak az érintett írásbeli hozzájárulása esetén kezelhetők. Az elektronikus aláírásról szóló 2001. évi XXXV. tv. 4. § (1) szerint „ha jogszabály ... jogviszonyban írásba foglalást ír elő, e követelménynek eleget tesz az elektronikusan aláírt elektronikus dokumentumba foglalás is, ha az elektronikusan aláírt elektronikus dokumentumot fokozott biztonságú elektronikus aláírással írják alá.” Az említett internetes honlapoknál elektronikus aláírást nem használnak, mégis kezelik az adatokat. A webes űrlapok kitöltése általában ráutaló magatartással történő hozzájárulásként értelmezhető. Az Adatvédelmi Biztos Hivatalának munkatársai nem hivatalos álláspontja szerint amennyiben nem csak kattintgatni kell az űrlap kitöltése közben, hanem szavakat is be kell

gépelni, és mindezen adatokat fokozott biztonsággal kezelik, az űrlap kitöltése írásbeli hozzájárulásnak tekinthető. Adatvédelmi biztos állásfoglalás, bírósági határozat még nem született e témában.

Problémának tekinthető a kiskorúak hozzájárulása adataik kezeléséhez. Főszabály²⁷ szerint a korlátozottan cselekvőképes kiskorú nyilatkozatának érvényességéhez törvényes képviselőjének beleegyezése szükséges. Megkötheti azonban – többek között – a mindennapi élet szokásos szükségleteinek fedezése körébe tartozó kisebb jelentőségű szerződéseket és megköthet olyan szerződéseket, melyekkel kizárólag előnyt szerez. A tizennegyedik életévét be nem töltött kiskorú esetében pedig csak a hétköznapi életben tömegesen előforduló, csekély jelentőségű, különösebb megfontolást nem igénylő szerződés köthető a törvényes képviselő beleegyezése nélkül. A szülő (gyám) hozzájárulása kivitelezhetetlen minden egyes hozzájárulás esetén. Hogy az internetes adatszolgáltatás megfelel-e e követelményeknek, csak az adott helyzetben, a körülményektől függően dönthető el. Ha például egy játékmagazin hírlevelére iratkozik fel a kiskorú felhasználó, jogszerű lehet hozzájárulása. Viszont egy partnerkereső, vagy más felnőtt tartalmat közvetítő weboldalon a szolgáltatónak kötelessége kiszűrni a kiskorúak jelentkezését, ugyanis nem képes felmérni az érintett, hogy milyen következményekkel járhat személyes adatainak megadása. Az adatvédelmi biztos nem adott ki állásfoglalást a kiskorúak adatainak internetes kezelésével kapcsolatban, de a 2001. évi népszámlálással kapcsolatban kifejtette²⁸, nem látja akadályát annak, hogy kiskorú, akár még a hitére vonatkozó kérdésben is nyilatkozzék, ha a jogairól tájékoztatták.

Nemcsak az érintett személyek jogos érdekeit, de már az internet szolgáltatók üzembiztonságát is sérti, és komoly anyagi károkat okoz a kéretlen elektronikus levélküldés, a spam. Sajnálatosan a szigorú jogszabályokat az

²⁷ Ptk. 12/A. §.

²⁸ Az adatvédelmi biztos beszámolója – <http://abiweb.obh.hu/adatved/magyar/2001/2fejezA1.htm>, 2001.

üzenetek küldői a betartás helyett sokszor inkább kijátszani próbálják. Olyan távoli országokból küldik az üzeneteket, melyekben vagy nem büntetik a cselekményt, vagy nehézkes lenne a nemzetközi jogszolgáltatás. Sok esetben – az érintett érdeklődésére – a jogellenes adatkezelést technikai hibával próbálják megindokolni. Az adatvédelmi biztos állásfoglalásában²⁹ több adatkezelőt is elmarasztal, és mindenki figyelmét felhívja, ilyen jellegű jogsértés esetén vegyék igénybe a polgári és büntetőjogi jogérvényesítés eszközeit.

c. Céltól eltérő adatkezelés

Sok esetben fordul elő, hogy a felhasználók megadják személyes adataikat azért, hogy bizonyos jogosultságokat gyakorolhassanak, és az adatkezelő az adataikat más célra is felhasználja. Ilyen céltól eltérő adatkezelésnek tekinthető, ha valaki adatait az eredeti indoktól eltérő megfontolásból használnak fel. Például e-mail címet kérnek a jelszó kiküldésére, de mellette reklámüzenetet is továbbítanak postafiókjába. Előfordul, hogy a vagyoni helyzetre, érdeklődési körre vonatkozó kérdést tesznek fel statisztikai célra hivatkozva, később pedig célzott reklámüzenetek közvetítésére használják fel.

Tipikusnak mondható a szolgáltatók készletre történő adatgyűjtése. A felhasználó felveszi a kapcsolatot az adott céggel, és miután megszűnik az eredeti célra történt felhatalmazás az adatkezelésre, a cég nem törli az adatokat, hanem tárolja. Előfordulhat ugyanis, hogy pl. egy új üzletág beindításához címlistára lesz szüksége, és korábbi ügyfeleit használja fel a népszerűsítésére – jogellenesen.

d. Technikai problémák

Az internetes honlap üzemeltetők nagy része néhány főből álló kisvállalkozás. Nincs kapacitásuk arra, hogy külön adatbiztonsági osztályt alakít-

²⁹ 770/A/2004-8 sz. ügyirat – http://abiweb.obh.hu/abi/aktualis/770_A_2004-8_a.htm, 2004. június 17.

sanak ki, melynek következményeként a több munkakört ellátó, esetleg képzetlen rendszergazdák nem képesek a megfelelő biztonsági szint elérésére. A kisebb szolgáltatók kevesebb felhasználóval állnak kapcsolatban, így a biztonsági kockázat is kisebb. Bár tökéletesen biztonságos rendszer nem létezik, mégis különös gondot kell fordítani a jelszavak tárolásának módjára, a szerverek beállításaira, a biztonságot növelő szoftverek telepítésére és rendszeres frissítésére. „Az adatbiztonság követelményének megvalósulását segítheti egy belső adatvédelmi szabályzat elkészítése, és munkáltatói utasításként történő kiadása.”³⁰

Az adatbiztonság körébe tartozik az adatok rendszeres archiválása is. Az adatkezelő köteles rendszeresen adatmentést végezni, melynek segítségével biztosítható, hogy egy adathordozó véletlen meghibásodása esetén az adatállomány, vagy annak nagy része visszaállítható legyen.

e. Nyilvántartásba bejelentkezés elmaradása

Az Adatvédelmi Nyilvántartás célja, hogy általa a polgárok tájékozódhassanak a róluk szóló személyes adat nyilvántartások tartalmáról. Sajnálatos, hogy a bejelentésre kötelezett adatkezelők túlnyomó része nem tesz eleget még az adatvédelmi biztos évente kiadott felhívásának sem. Ennek oka lehet, hogy a bejelentkezés elmaradásáért még nem bírságoltak meg egy szolgáltatót sem. Mivel az érintettek sincsenek tisztában azzal, hogy a szolgáltatónak ilyen kötelezettsége lenne, így nem jelentik fel a hatóságoknál a mulasztó adatkezelőket.

Külön említésre méltó, hogy a több milliós előfizetői tábor személyes adatait kezelő mobil távközlési cégek közül sem mindegyik jelentkezett be a nyilvántartásba és a rendszeres hírközlési hatósági ellenőrzések ellenére semmilyen jogkövetkezménye nincs az esetnek.

³⁰ Az adatvédelmi biztos 679/K/2001. sz. állásfoglalása, 2001.október 18.
<http://abiweb.obh.hu/adatved/magyar/2001/mel6.htm#M6A5>

Gyakori probléma, hogy a bejelentkezett és nyilvántartási számot kapott adatkezelők sem tüntetik fel kapcsolataikban a nyilvántartási számot, pedig azt az adatok minden továbbításánál, nyilvánosságra hozásánál és az érintettnek való kiadásakor fel kell tüntetni.³¹

f. Magánszemélyek visszaélései

Veszélyes, amikor magánszemélyek nyereségvágyból vagy bosszúból vezérelve céges (pl. volt munkaadó, vagy konkurencia), vagy magánemberi kapcsolatból származó személyes adatokkal visszaélnék. Általában a még felhőtlen viszony idejében szerzett adatokat (jelszó, fénykép, bizalmas személyes adatok) hozza nyilvánosságra az illető, használja jogellenesen.

7. A jogsértő tevékenységek lehetséges következményei

A személyes adatok védelméhez fűződő rendelkezéseket megsértő adatkezelő ellen a jog számos fellépési lehetőséget biztosít. Dicséretes, ha a felek egymás között rendezik a konfliktust, de mód van az adatvédelmi biztoshoz, bírósághoz fordulni, vagy szabálysértési, büntető és bizonyos esetekben fogyasztóvédelmi és reklámfelügyeleti eljárást indítani.

a. Tiltakozási jog

Az érintett tiltakozhat személyes adatának kezelése ellen, ha a személyes adatok kezelése kizárólag az adatkezelő jogának vagy jogos érdekének érvényesítéséhez szükséges, kivéve, ha az adatkezelést törvény rendelte el, ha a személyes adat felhasználása vagy továbbítása közvetlen üzletszerzés, közvélemény-kutatás vagy tudományos kutatás céljára történik, a tiltakozás jogának gyakorlását egyébként törvény lehetővé teszi.³² Az adatkezelő 15 napon belül köteles a panaszt kivizsgálni és az érintettet tájékoztatni.

³¹ Avtv. 29. § (1)

³² Avtv. 16/A § (1)

b. Adatvédelmi Biztos Hivatalának eljárása

Az adatvédelmi biztoshoz fordulhat bárki, akit az adatvédelmi jogszabály rendelkezéseinek megsértésével jogsérelem érte, vagy annak veszélye fennáll, kivéve ha az adott ügyben bírósági eljárás van folyamatban.³³ 2003-ban 703 panaszbeadvány érkezett a hivatalhoz, és ez a szám évente 30%-kal nő. A panaszosok 96%-a magánszemély. A panaszok 86%-a az adatvédelemmel kapcsolatos, információszabadsággal a beadványok mindössze 6%-a foglalkozik.³⁴

Az adatvédelmi biztos a jogellenes adatkezelés észlelése esetén felhívja az adatkezelőt az adatkezelés megszüntetésére. 2004. január 1-jétől bővült az adatvédelmi biztos jogköre, így – ha az adatkezelő nem tesz eleget a határozatban foglalt kérésének –, lehetősége van az adatokat zárolni, törölni, megsemmisíteni, továbbá megszüntetheti az ilyen adatkezelést, melyről a nyilvánosságot is értesítheti.

c. Bírósági jogérvényesítés

Míg az adatvédelmi biztoshoz akkor is bejelentést lehet tenni, ha a jogsérelemnek csak a veszélye áll fenn, bírósághoz csak az érintett jogainak megsértése esetén lehet fordulni.³⁵ Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, az adatkezelőt a tájékoztatás megadására, az adat helyesbítésére, törlésére, az automatizált egyedi döntés megsemmisítésére, az érintett tiltakozási jogának figyelembevételére, illetve a kért adat kiadására kötelezi.

Az adatkezelő, illetve adatfeldolgozó az érintett adatainak jogellenes kezelésével másnak okozott kárt köteles megtéríteni. A Ptk. 83. § szerint személyhez fűződő jogokat nem sérthet az adatkezelés és adatfeldolgozás. Megsértése esetén az érintett követelheti a bíróságtól a jogsértés megállapítását, a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől, elégtételt követelhet, köve-

³³ Avtv. 27. §

³⁴ Az adatvédelmi biztos parlamenti beszámolója – 2003. ISSN 1416-9762.

³⁵ Avtv. 17. §

telheti az előző állapot helyreállítását. A bíróság kártérítést is megítélhet az érintett részére, illetve közérdekű célra fordítható bírságot szabhat ki. Ezen felül pervesztesség esetén viselnie kell az adatkezelőnek a perköltséget is.

Egyelőre ritka azon esetek száma, amikor bírósági ügy lesz egy jogellenes adatkezelésből, bár a nyugati tendencia azt mutatja, az ügyek elszaporodása várható.

d. Reklámfelügyeleti, fogyasztóvédelmi eljárás

Annál nagyobb érdeklődést mutat a személyes adatok feletti önrendelkezési jog megsértésével kiküldött kényszerű elektronikus levelek iránt a Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség. A 2004 január 1-jén kapott felhatalmazástól októberig már 30-40 bejelentés érkezett hozzájuk, melyek mindegyikét reklámfelügyeleti eljárás³⁶ keretében vizsgálják. A felügyelőség a tevékenység megtiltását követeli, illetve gyakran 50.000 Ft-os pénzbírságot is kiszab³⁷.

Fogyasztóvédelmi eljárás keretében pedig már azon szolgáltatók ellen is bírság szabható ki, akik nem teszik elérhetővé honlapjukon a szolgáltató jogszabályban³⁸ meghatározott fontosabb adatait.

e. Szabálysértési eljárás

„Aki a technikai adatvédelem követelményeinek nem tesz eleget, az érintettet a személyes adatok védelméhez, illetőleg a közérdekű adatok nyilvánosságához való jogának gyakorlásában akadályozza, hatvanezer forintig terjedő pénzbírsággal sújtható.”³⁹ A gyakorlatban az eljárás megindítása nem jellemző.

³⁶ A gazdasági reklámtevékenységről szóló 1997. évi LVIII. tv. 16. § alapján, a 2001. évi CVIII. tv. (E-ker. tv.) 16. § (6) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján.

³⁷ Három év még nem, de százezer forintos büntetés már járt spamelésért – HWSW.hu, 2004. november 12.

³⁸ Az E-ker. tv. 16. § (5) alapján a szolgáltató amennyiben nem tesz eleget a tv. 4-6. § és a 15. § -ban foglalt követelményeknek, fogyasztóvédelmi eljárás indítható ellene.

³⁹ Az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet 26. § alapján.

f. Büntetőeljárás

„Aki a személyes adatok védelméről vagy kezeléséről szóló törvényi rendelkezések megszegésével jogosulatlanul vagy a céltól eltérően személyes adatot kezel, az érintett tájékoztatására vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget, az adatok biztonságát szolgáló intézkedést elmulasztja, és ezzel más vagy mások érdekeit jelentősen sérti, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.”⁴⁰ A büntetés büntett miatt 3 évig terjedő szabadságvesztés, ha a visszaélést különleges adatra, illetve ha hivatalos személyként, köz megbízatás felhasználásával, vagy jogtalan haszonszerzés végett követik el. Mivel a bűncselekmény eredmény-bűncselekmény, ezért büntetőeljárást csak jelentős érdeksérelem bekövetkezése esetén célszerű indítani.

8. Az internetes információáramlás kérdéseinek jövője

Az informatikai hálózatok, az internetkapcsolattal rendelkező háztartások számának rohamos bővülése újabb kihívások elé állítja a kommunikáció összes résztvevőjét. Az egyszerű felhasználótól a jogalkotóig minden területen van még tennivaló annak érdekében, hogy az információáramlás szabadsága mellett jól megférjen a személyhez fűződő jogok tiszteletben tartása is.

Fontos szerepet kell kapjon a felvilágosítás. A jogvédő szervezeteknek nem csak az lenne a feladatuk, hogy a már bekövetkezett jogsértés esetén avatkozzanak be, hanem elsősorban a prevencióra kellene összpontosítani. Olyan iránymutatást kellene kidolgozni, mely mind az adatkezelők, mind az érintettek számára kiindulási alapot nyújthat, mely mindenkit közzérthető nyelvezetben felvilágosít jogairól és kötelezettségeiről.

⁴⁰ Btk. 177/A. §

Az adatkezelő gazdálkodó szervezetek fel kell ismerjék, hogy az önkéntes jogkövetés hosszú távon kifizetődőbb. Az ügyfelekkel fennálló kapcsolata bizalmasabbá válik, és ez kamatoztatható, ha személyes adataikat kíméletesen, a jogszabályokat betartva kezelik. Hasznos segítséget nyújtanak az adatvédelmi tanácsadók, mint pl. a Privacy Policy Online Services⁴¹, mely elkészíti az adatvédelmi tájékoztatót, oktatást tart az adatvédelmi felelősök számára, sőt, teljes körű auditálást is vállal.

Az állami jogérvényesítés mellett az önszabályozó testületek szerepét kellene növelni. Az ilyen társulások gyors, olcsó eljárásukban a felek közötti egyezséget teremthetik meg. Jó kezdeményezés az INFOMEDIÁTOR Informatikai Felhasználóvédelmi Iroda⁴², mely kivizsgálja a hozzá érkezett bejelentéseket, és a felek között egyezséget kísérel meg.

A nagyobb jelentőségű, vagy visszatérő jogsértéseket a hatóságoknak kell szankcionálni. Olyan mértékű, következetes büntetéseket kell kiszabni, amelyek a nyilvánosságra hozatallal megfelelő visszatartó erőt jelentenek minden adatkezelő és adatfeldolgozó számára.

Mindezek figyelembe vételével van okunk bizakodni, hogy néhány éven belül kialakul hazánkban egy fejlett szintű adatvédelmi kultúra.

⁴¹ <http://ppos.hu>

⁴² <http://www.infomediator.hu>

Hivatkozott irodalom

- Az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet tanulmánya az információszabadságról – Informatikai és Hírközlési Minisztérium, 2004.
- A Bell Research Lakossági Internet-használat kutatása – 2004. november 9.
- Honlapok a cégeknél – IT-Business, 2004. július. 29.
- E-mail/web bug-ok – Hard Coder, 2001.06.12.
- Faragóná Ható Katalin: Adatbiztonság, adatvédelem – Hallgatói segédlet, Gábor Dénes Főiskola, 2004.
- Dr. Majtényi László adatvédelmi biztos 406/K/2000. (2001.II.01.) sz. ajánlása
- Az adatvédelmi biztos beszámolója, 2001.
- Adatvédelmi biztos – 770/A/2004-8 sz. ügyirat, 2004. június 17.
- Az adatvédelmi biztos 679/K/2001. sz. állásfoglalása, 2001.október 18.
- Az adatvédelmi biztos parlamenti beszámolója, 2003. ISSN 1416-9762.
- Három év még nem, de százezer forintos büntetés már járt spamelésért – HWSW.hu, 2004. november 12.

Egyéb felhasznált irodalom

- TÉZISEK az elektronikus információszabadságról szóló törvényről, valamint a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény módosításáról – Informatikai és Hírközlési Miniszter, Igazságügy-miniszter - IM/ALK/2004/KÖZIG/322., 2004.
- Dr. Balogh Zsolt György: Az adatvédelmi törvény fejlesztésének kérdései – Jogtudományi Közlöny, 1997. június.
- Dr. Szabó Endre: Az adatvédelmi biztos első féléves tevékenysége – Infokommunikáció és jog, 2004/2.
- Dr. Verebics János: Adatvédelem, adatvédelmi politikák az elektronikus üzletben – Jogi Fórum, 2004. december 4.
- Dr. Jóri András: Direktmarketing és fogyasztói adatbázisok – Napi Jogász, 2002/3.

Hivatkozott jogszabályok

- 95/46/EK. Irányelv
- 1949. évi XX. törvény
- 1959. évi IV. törvény
- 1968. évi I. törvény
- 1978. évi IV. törvény
- 1989. évi XXXI. törvény
- 1991. évi IV. törvény
- 1992. évi LXIII. törvény
- 1992. évi LXVI. törvény
- 1995. évi CXIX. törvény
- 1997. évi XLVII. törvény
- 1997. évi LVIII. törvény
- 1998. évi VI. törvény
- 2001. évi XXXV. törvény
- 2001. évi CVIII. törvény
- 2003. évi C. törvény
- 218/1999. (XII.28.) Korm. rendelet
- 127/2002. (V.21.) Korm. rendelet
- 226/2003. (XII.13.) Korm. rendelet
- 67/2004. (IV.15.) Korm. rendelet